

C SERBA JÚLIA

Múzeum a faluvégen

Látogatás az újonnan megnyílt Sars-Poteries-i üvegmúzeumban

Sars-Poteries csendes kis falu Franciaország északi részén, nem messze Lille-től, közel a belga és a holland határhoz. Nevéből könnyen kitalálható, hogy régi hagyománya van itt a fazekasmesterségnek, az viszont nem, hogy néhány évtizeddel ezelőtt még legalább annyian készítettek a faluban üvegtárgyakat, mint kerámiát. Itt-ott még láthatók az erre utaló, helyi szokás szerint a háztetőkre helyezett színes üvegdíszek. De erről tanúskodik Sars-Poteries múzeumának üvegyűjteménye is, amelyik 1967-ben – akkori plébánosuk, LOUIS MÉRIEUX (1924–1997) kezdeményezésére – a helyi műhelyekből kikerült és a családokban megőrzött tárgyakból jött létre. Ugyancsak Mérieux volt az, aki francia és külföldi művészek fogadásával meghonosította a településen a kortárs üvegművészetet, és a vendégek helyszínen készült alkotásaival folyamatosan gyarapította a történelmi gyűjteményt. A múzeum eddigi otthonából, egy régi nagypolgári családi házból most új helyre költözött, mégpedig a falu szélére. Az 1500 lakosú falu utolsó háza és az alpesi legelőkkel vetekedő, szemet-lelket pihentető zöld mező közé ékelődve áll a napokban felavatott új épület, a *MusVerre*, (<http://musverre.lenord.fr>) amely mostantól a 19–20. századi üvegtárgyak társaságában

Franciaország leggazdagabb kortárs üvegyűjteményének ad otthont. A (magyar) látogató csak ámul, hogy egy kizárólag gyalog, kerékpárral vagy autóval megközelíthető településen ilyen nagy léptékű, ráadásul kortárs művészettel foglalkozó létesítmény születhetett, amit ráadásul nem elég létrehozni, de közönséggel is meg kell tudni tölteni. Aggodalmamat az új múzeum igazgatója, AUDE CORDONNIER gyorsan eloszlatta, amikor arról tájékoztattott, hogy a széleskörű tanulmányokra támaszkodó felmérések alapján az első évben mintegy ötvezer látogatóra számítanak.

A *MusVerre* tömören összefoglalva: egy lenyűgöző épületben elhelyezett elképesztő gyűjtemény. A bővebb bemutatást kezdjük a szerényen meglapuló, környezetbe simuló épülettel. Az első meglepetés, hogy az érkezőket nem egy üvegpalota, hanem egy olyan épület látványa fogadja, amelynek teljes homlokzatát a környéken bányászott kék kő (pierre bleue) borítja. Csak a többszárnyas bejárati ajtó készült üvegből. A hidegnek-melegnek kiválóan ellenálló kék kő egy másik jellegzetességének köszönhetően a falfelület az időjárás függvényében a fehértől a sötétszürkéig változtatja színét. A következő meglepetés akkor éri a látogatót, amikor körbejárja az épületet. Akkor válik világossá, hogy az sem méretében, sem építészeti megoldásaiban nem olyan szerény, mint amilyennek első látásra tűnik. Míg szemből nézve földszintes, nagyobb kultúrház méretű építménynek látszik, kiderül, hogy valójában egy kétemeletes, nyolcvan méter hosszúságban húzódó, oldalfalain hatalmas üvegfelületekkel tördelt épület, amely nem emelkedik túl a falu templomtornyán, de még a közeli családi házakon sem.

A titok abban rejlik, hogy az épület lejtőre épült, és a látogató a múzeumba lépve nem a földszintre, hanem a második szintre érkezik. Az első szint itt a föld alá, míg a völgybe eső részen mindkettő a felszínre került. Külön tanulmányt érdemel maga a RAPHAËL VOINCHET építészeti irodája által tervezett, funkcionálisában is elsőrangú múzeumépület, amelyben hosszasan lehetne szólni arról a technikai bravúrról, amely lehetővé tette, hogy a falak és az üvegfelületek teljesen egy síkba kerüljenek, vagy arról, hogy milyen megoldások teszik földrengésbiztossá. Mindezt azonban hagyjuk meg az építészeti szakfolyóiratok számára, térjünk át inkább magára a gyűjteményre, illetve az állandó és a jelenleg látható időszakos kiállításra.

Az állandó kiállítást kétféle módon nézhetjük végig. Időben visszafelé, a kortárs alkotásoktól elindulva érkezünk a 19–20. századi darabokhoz. Ez esetben, miután levontuk a tanulságot, hogy a kortárs üvegművészek milyen nagyfokú technikai tudást és gazdag képzelőerőt igénylő alkotások létrehozására képesek, arra ébredünk rá, hogy bizony az elődök is rendelkeztek hasonló adottságokkal. Amennyiben viszont a régi gyűjteménytől indulunk

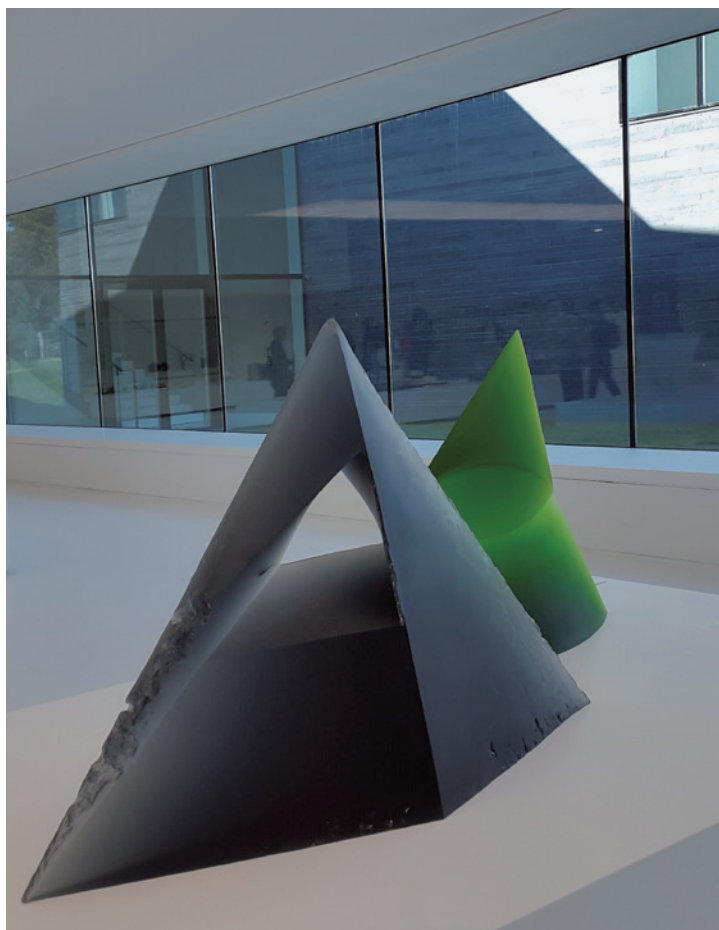
Részlet az állandó kiállításról
© Fotó: Cserba Júlia

VLADIMIR ZBYNOVSKY
Capteur, 2006 (a múzeum kertjében) © Fotó: Cserba Júlia

STANISLAV LYBENSKÝ–JAROSLAVA BRICHTOVÁ
Green Espace bleu, 1995 és Eye of Pyramid, 1995 © Fotó: Cserba Júlia

el, akkor az tűnik ki, hogy a kortárs üvegművészek munkái elődeikkel szemben nem használati-és dísz tárgyak, hanem szobrok, installációk, vagyis műalkotások. Az üvegművész éppen olyan képzőművész, mint a szobrász, csak nem fával, kővel vagy éppen fémmel dolgozik, hanem alapvetően üveggel. Ezt azért fontos kiemelni, mert Magyarországon ez a műfaj – a textilhez hasonlóan – még közel sem érte el azt a megbecsülést, amit megérdemelne. Pedig az üvegművészetnek is vannak nemzetközileg elismert magyar képviselői, hogy csak LUGOSSY MÁRIÁT és BOHUS ZOLTÁNT említsük, akiknek szerepel néhány munkája a Sars-Poteries-i múzeum gyűjteményében. (Ez azért is nagyra értékelendő, mert sajnos kevés francia közgyűjteményben található kortárs magyar képzőművész alkotása.)

A több mint nyolcszáz darabot tartalmazó, történelmi gyűjtemény, az úgynevezett „Les Bousillés” azokból a tárgyakból született, amiket a munkások munkaidő után saját maguknak készítettek a műhelyek tulajdonosainak engedélyével: különleges formájú petróleumlámpák, kancsók, díszes poharak, színes tálak és egyéb használati tárgyak. Ezeket a darabokat, amelyekben a munkások egymást túlszárnyaló technikai tudásukat is bizonyítani igyekeztek, nem adhatták el, kizárólag családi használatra vagy ajándéknak készültek. Helyi szólás volt, hogy „ha egy üveges mester házába méz kávéra, a cukortartóval távozol”. Amellett, hogy saját elképzelésük szerint új tárgyakat hoztak létre, az elrontott és hibás termékeket is felhasználták: befestették, átalakították, egymással összedolgozták azokat. A szabadon engedett fantázia a giccsen túl sok meglepő és előremutató tárgyat is eredményezett. A műhelytulajdonos „nyeresége” pedig az volt, hogy munkásai ily módon tovább tökéletesítették tudásukat.

A kortárs gyűjtemény egy hatalmas, természetes fényrel elárasztott teremben kapott helyet, ahol az alkotások zöme nem zárt vitrinekbe, hanem körüljárható, hosszú, alacsony asztalhoz hasonlítható közös talpazatokra került. A hozzájuk tartozó feliratok csak a legfontosabb adatok tüntetik fel, mert „a néző a hosszú szöveg olvasása közben könnyen megfeledkezik a mű megtekintéséről” – indokolja a szűkszavúságot ANNE VANLATUM, a múzeum művészeti igazgatója.

A kétszáz francia és külföldi művész munkáit tartalmazó tekintélyes gyűjteményből válogatott anyag alapján képet formálhatunk a gyűjtemény minőségéről és stílusbeli összetételéről. Nem meglepő, hogy a cseh és szlovák üvegművészek kiemelkedő helyet foglalnak el az állandó kiállításon és magában a gyűjteményben, hiszen náluk a műfajnak hosszú múltra visszatekintő hagyománya van, és képzőművészeti akadémiaikon, a legtöbb európai akadémiaival ellentétben, üvegművész-képzés is folyik. A sok művészt útjára bocsátó cseh házaspár, STANISLAS LIBENSKÝ és JAROSLAVA BRICHTOVÁ alkotásai a kiállítás legkiemelkedőbb darabjai közé tartoznak. Nagyméretű szürke és zöld piramisaik (*Espace bleu; Green Eye of Pyramide*, 1995) a terem minden pontjáról magukra vonják a figyelmet. Az öntéssel készített üvegtömbök változó vastagságukkal és csak helyenkénti csiszolt felületükkel a fény intenzitásának függvényében időnként addig nem látható „titkokat” fednek fel. Az 1970 óta Franciaországban élő szlovák YAN ZORITCHAK munkáiban is meghatározó szerep jut a csiszolás fázisának. Optikai üvegből letisztult formákra vágott, csiszolt és egymásba illesztett elemek alkotják a prizma-jelenséget is felhasználó szobrot, az *Entailles profonde*-ot (1982). Az ugyancsak cseh művésztől, VLADIMÍR KOPECKÝTől az a mű szerepel, amelyet 1984-ben Sars-Potières-ben készített (*Sans titre*, 1984). Az egymásra helyezett üveglapok közé ragasztott vörös ragasztószalagból kialakított, oldalra dőlő téglalap az egyre vastagodó üvegrétegek alatt fokozatosan elsötétül, végül beleolvad a környezetébe. Ha kategóriába kéne sorolni, leginkább az op-artba illik bele. A német UDO ZEMBOK is a többrétegűséggel dolgozik, ő azonban különböző színekkel átfestett rétegeket helyez egymásra, oly módon, hogy az eredmény, a három dimenzió ellenére is inkább tűnik festménynek, mint szobornak. Ezzel a véleménnyel valószínűleg a kolorista Zembok sem vitatkozna, mivel olyan festőket tart példaképének, mint Rothko, Olivier Debré vagy William De Kooning. A *Kryptonit VI* (2014) jól mutatja, hogyan dolgozik az üveggel TILL AUGUSTIN német művész. Úgy munkálja meg, mint más szobrász a gránitot, a márványt: kalapáccsal, vésővel faragja. Az angol DAVID REEKIE formába öntött két figurája óhatatlanul is Daumier karikatúra-szobrait juttatják eszünkbe, míg azonban Daumier célja a kifigurázás volt, addig a háborúellenes Reekie fekete és fehér emberalakjaiban azt mutatja fel, hogy bár sok mindenben különbözünk egymástól, mindannyian emberek vagyunk. JOEL PHILIP MYERS amerikai művész három részből álló *Dialogue #38* című munkája (2003) üvegfúvással készült. Míg bármely egyéb üvegtechnikánál a kivitelezés átruházható másra, addig a fűjást a művész mindig maga végzi, mivel a mű a folyamat közben alakul ki. Az emberi magatartást vizsgáló Myers Dialogue-sorozatának „szereplői” emberi testtartást utánozó, egymással társalgó deformált palackok.

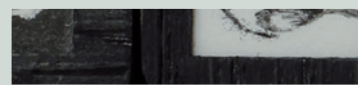
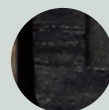
JOAN CROUS
Cenae 9 (részlet), 2008 © Fotó: Cserba Júlia

A különféle anyagokkal, köztük üveggel is dolgozó, korán eltávozott LUGOSSY MÁRIÁT sok évre visszatekintő kapcsolat fűzte Sars-Poteries-hez, hiszen már 1984-ben részt vett az itt rendezett II. szimpóziumon, és a nyári egyetemnek is több ízben volt vendégtanára. Változtatható struktúrája (*Transforming Structure*, 1989) abból a korszakából származik, amikor munkáiban ötvözte az organikus és geometriai formákat. Két ragasztott és tükörsimára polírozott, szögletes tömb áll szemben egymással, melyek végei egyenlőtlen felületű, szabálytalan alakban folytatódnak, mintha a „fegyelmezett”, zárt formákból burjánzó anyag szabadulna ki.

SIPOS MELINDÁNAK 2008-ban éppen a Sars-Poteries-i alkotóházban nyílt alkalmá arra, hogy az üvegre vetődő természetes fény és árnyék analizésével foglalkozzon. Az üvegművészet és az új média ötvözésével létrehozott installációja, a *Lebegő fény (Lumière flottante II)* kifinomult érzékkel reprodukálja az üvegorongokra vetődő természetes fény által teremtett jelenségeket. Játékos, könnyed, lírai.

Az időszakos kiállítások első meghívottja a belga ANN VERONICA JANSSENS ezúttal az adott helyhez igazított, hét nagyméretű üveglapból álló installációt mutat be (közülük három a közelmúltban szerepelt a párizsi Kamel Mennour galériában). Ahogy korábbi munkáiban, úgy a Janssens a *Magic Mirrors et Gaufrettes*-ben is minimalista eszközökkel törekszik arra, hogy érzékszerveinkkel észleltesse a tudatunktól független valóságot. A terem két falához támasztott színes, kétrétegű, repedésekkel hálózott üvegtáblák a beáradó fény hatására változtatják színüket. A fényviszonyok és az abból eredő színváltozások függvényében más és más hatások érik a nézőt. Amikor hosszabb idő elteltével újra visszatérünk a terembe, úgy érzékeljük, mintha nem is ugyanott lennénk, nem is ugyanazt az installációt látnánk. Janssens szerint a *Magic Mirrors et Gaufrettes* két részből áll: ő az installációt készítette, míg „a fény adja elő a performanszt”.

UDO ZEMBOK
Rouge, 2007 © Fotó: MusVerre, Paul Louis

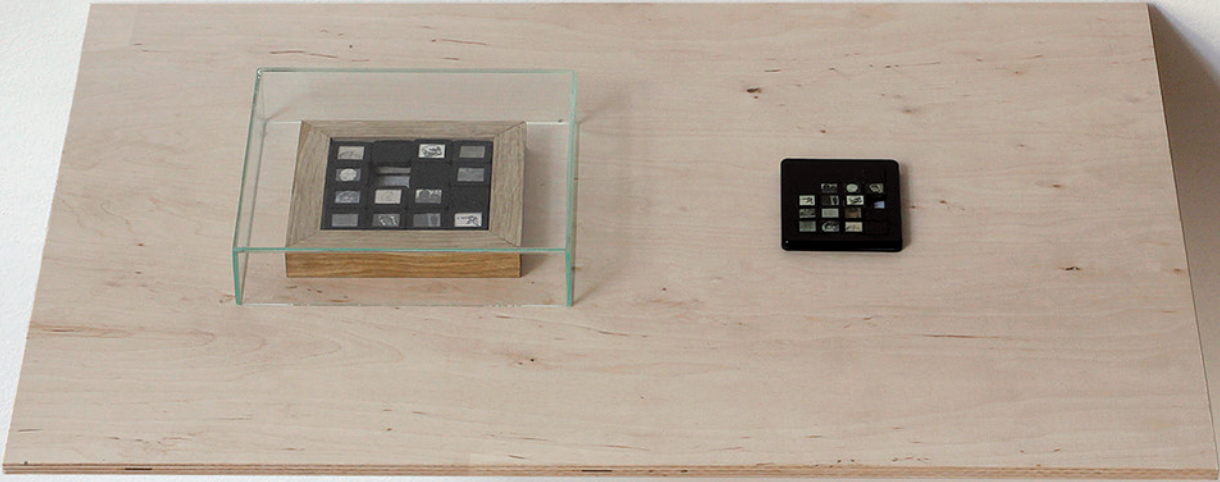
inside express →

Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesület

studio.c3.hu

ALMÁSY IVOR
Gyűjteménykezelő, 2016
különböző nyomtatott grafikai
technikák papíron, fa, üveg
14,1×14,2×2 cm

Balkon

C O N
T E M P O
R A R Y
A R T
M A G A
Z I N E

2013 - 2015